

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЄДИНОГО ДЛЯ ПОЛЬОТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО НЕБА

Стаття присвячена актуальним питанням виділеного для спільного використання авіатранспортом єдиного європейського повітряного простору

Останнім часом значно зростає потреба в авіаційних перевезеннях в Європі. Це сприяє подальшому розвитку авіатранспорту в державах – членах Європейської спільноти. Дефіцитним за обсягом та тривалістю часу використання став повітряний простір (ПП), виділений для польотів. Але коефіцієнт використання (повнота використання) ПП у різних державах спільноти різний. Ресурси ПП та повнота його використання в певній мірі різняться і це дає можливість дещо підвищити інтенсивність польотів як для ряду держав Європи, так і для спільноти єдиного європейського неба. Існує можливість збільшення обсягів перевезень за рахунок більш раціонального використання ПП.

Ефективність використання ПП та ефективність авіатранспорту – поняття споріднені. Ресурс ПП повинен забезпечувати багатофункціональність авіації та потреби в авіаперевезеннях [1,2,3,4]

Зменшення інтервалів просторового ешелонування повітряних суден (ПС), заходи щодо збільшення пропускної спроможності каналів повітряного радіозв'язку, використання супутникових систем глобальної навігації, цифрових каналів обміну інформацією між ПС та службою організації повітряного руху, широка автоматизація процесів збирання, обробки аеронавігаційної інформації та управління сприяють збільшенню пропускної спроможності ПП, але виявляється, що цього сьогодні замало. Зараз надії покладаються на створення єдиного для польотів європейського неба (ЄЄН).

При цьому все більш актуальною стає розробка методів порівняльної оцінки різних варіантів проектів вдосконалення систем організації повітряного руху (ОрПР).

Системи ОрПР теж багатофункціональні. Вони передбачають здійснення множини функцій щодо організації (розподілу) ПП, щодо оперативного обслуговування повітряного руху (ОПР), планування польотів. Ці функції повинні використовуватись найбільш результативно (ефективно).

Оцінка ефективності функціонування авіатранспорту та використання для цього виділено для польотів ПП здійснюються багатокритеріально.

Призначення авіатранспорту полягає в якнайповнішому задоволенні потреб держави, населення, комерційних структур в авіаперевезеннях та виконанні різного роду робіт при використанні авіації. Авіатранспорт все в більшій мірі комерціалізується. Його прибутковість стає найголовнішою задачею. Звідси випливає, що згідно з призначенням основним критерієм

ефективності авіатранспорту є забезпечення максимальною мірою його продуктивності. Але авіап перевезення повинні супроводжуватися високою якістю виконуваних робіт, а саме: їх високою безпекою, регулярністю, економічністю, доступністю для користувачів, екологічністю тощо. Якщо якість виконання авіап перевезень (задоволення їх попиту) буде недостатньою, різко впаде попит на їх виконання і економічність.

В авіації завжди виконується директива, яка попереджала, що ніякі заходи щодо збільшення продуктивності робіт за рахунок зниження вимог до безпеки недопустимі. Тому збільшення інтенсивності польотів, збільшення складності повітряного руху з цією потребою, інтенсифікація використання ПП повинні здійснюватись так, щоб рівень безпеки польотів був прийнятним.

Для оцінки ефективності авіатранспорту та ефективності використання ПП в межах світової авіаційної спільноти держав (і європейської теж) повинні використовуватись єдина методологія, єдині критерії ефективності. Цьому сприятимуть створення ЄСН, розробка нормативів і рекомендацій ІКАО та Євроконтролю.

Використання проактивного підходу до управління безпекою польотів (системного аналізу прогнозування безпеки польотів), концепції ризику – складові системи управління ефективністю авіатранспорту та використання ПП.

Аналіз свідчить, що більшість вказаних критеріїв ефективності взаємозалежні, тому окремо не можна розробляти заходи щодо збільшення продуктивності та безпеки польотів. Так звана добротність авіатранспорт повинна забезпечуватись всією сукупністю критеріїв ефективності. Тоді «будуть і вівці цілі і вовки ситі», інакше не можна. Критерії продуктивності авіатранспорт та якості здійснення авіап перевезень – єдине ціле в межах поняття добротності.

Ефективність авіатранспорту проявляється в процесі його функціонування. Єдина авіаційна європейська спільнота, єдине виділене для польотів європейське небо повинні бути створені так, щоб всі держави цієї спільноти були в максимальній мірі задоволені процесом спільного функціонування.

Література

1. Ефективність використання повітряного простору України // Під загальною редакцією В.С. Дем'янчука – К.: Мінтранс'язку, 2008. – 368 с.
2. Якість та ефективність системи організації повітряного руху // Биковцев І.С., Дем'янчук В. С., Клименко В.О. та ін. – К.: Мінтранс'язку, 2010. – 316 с.
3. Безпека польотів та організація повітряного руху // Під загальною редакцією В.С. Дем'янчука – К.: Мінтранс'язку, 2009. – 424 с.
4. Єдиний європейський повітряний простір // Биковцев І.С., Дем'янчук В. С., Железна О.С. та ін. – К.: Мінтранс'язку, Державіаслужба України, 2011. – 400 с.